

De gröna näringarnas betydelse i Helsingborgs kommun

1. Sammanfattning

Med de gröna näringarna förstås all näringsverksamhet som har sin bas i jord, skog och landsbygdens miljö. Medräknat föregående och efterföljande led till verksamheten på gårdarna ger de gröna näringarna betydande bidrag till ekonomi och sysselsättning i Helsingborgs kommun.

- Jord- och skogsbruket sysselsätter i kommunen 650 personer, vilket motsvarar endast 1 % av all sysselsättning i kommunen. De gröna näringarna skapar emellertid betydande sysselsättning i andra näringsgrenar.
- Förädling av jord- och skogsbrukets produkter sysselsätter 2 190 personer i kommunen. Underleverantörer till såväl primärproduktion som förädling sysselsätter ytterligare 3 850 personer.
- Totalt är således 6 690 personer, eller 10,3 % av alla som arbetar i kommunen, direkt eller indirekt, sysselsatta i produktion av livsmedel och skogsprodukter.
- De som på så sätt direkt eller indirekt arbetar med produktion av livsmedel och skogsprodukter skapar ytterligare sysselsättning i det lokala samhället genom att de och deras hushåll efterfrågar varor och tjänster för sitt dagliga liv. Deras del av all sådan sysselsättning i kommunen kan beräknas till ungefär 5 000 personer i olika lokala servicenäringar i kommunala verksamheter och lokalt näringsliv. Det motsvarar 7,6 % av kommunens totala sysselsättning.

Om även dessa s.k. inducerade sysselsättningseffekter inräknas, får således sammanlagt 17,9 % av alla som arbetar i kommunen på ett eller annat sätt sin sysselsättning från produktionen av livsmedel och skogsprodukter.

2. Allmänna data

Ytan av Helsingborgs kommun är 35 000 hektar, varav 73 % används till jord- och skogsbruk. Tätorter upptar 16 % av landytan, vilket är högt jämfört med hela riket. Se tabell 2.1

Tabell 2.1 Landarealens fördelning, hektar och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Hektar</i>	<i>%</i>	<i>Hektar</i>	<i>%</i>	<i>Hektar</i>	<i>%</i>
Jordbruksmark	23 297	67,3	510 073	46,2	3 137 289	7,6
Skog	1 797	5,2	351 887	31,9	22 326 760	54,4
Tätorter m.m.	5 402	15,6	60 307	5,5	557 427	1,4
Annan mark	4 129	11,9	181 181	16,4	15 006 295	36,6
<i>Summa landareal</i>	<i>34 625</i>	<i>100,0</i>	<i>1 103 448</i>	<i>100,0</i>	<i>41 027 771</i>	<i>100,0</i>

"Tätorter m.m." anger tätorter med mer än 200 invånare samt större arbetsplatsområden, t.ex. industriområden, flygplatser m.m. Annan glesare bebyggelse utanför tätorter (bostäder, fritidshus, jordbruksbyggnader, vägar m.m.) ingår i "Annan mark", men utgör där en mycket liten del.

I kommunen bor 125 000 personer. Medelåldern är 41,1 år, vilket är ungefär som riksnivå (41,0 år). Av kommunens invånare var år 2006 sammanlagt 59 000 personer sysselsatta med arbete i eller utanför kommunen. Antalet sysselsättningstillfällen i kommunen var 65 200 st, vilket innebär att i genomsnitt 6 200 personer pendlade från andra kommuner till arbeten i Helsingborg.pdf.

Befolkningen fördelade sig enligt SCB:s senaste tätortsundersökning (2005) på landsbygd och tätorter enligt tabell 2.2. Som tätorter definieras områden med högst 200 meter mellan husen och med minst 200 invånare. Landsbygd, dvs. områden utanför tätorterna, inkluderar mindre s.k. småorter. Endast 4,6 % av kommunens befolkning bor på dess landsbygd.

Tabell 2.2 Befolkningens fördelning på landsbygd och tätorter år 2005, invånare och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Landsbygd	5 627	4,6	143 537	12,3	1 415 800	15,6
Tätorter med 200-999 invånare	3 384	2,8	69 359	5,9	574 603	6,4
Tätorter med 1000-2999 invånare	8 541	7,0	88 110	7,5	654 536	7,2
Tätorter med 3000-9999 invånare	13 053	10,7	243 951	20,9	1 187 570	13,1
Tätorter med minst 10 000 invånare	91 457	74,9	624 507	53,4	5 215 243	57,6
<i>Summa invånare år 2005</i>	<i>122 062</i>	<i>100,0</i>	<i>1 169 464</i>	<i>100,0</i>	<i>9 047 752</i>	<i>100,0</i>

3. Jord- och skogsbruk

År 2007 fanns i kommunen 22 900 ha åker, som brukades av 314 jordbruksföretag med minst 2 ha. Där finns 1 797 ha skog, varav drygt 60 % i s.k. familjeskogsbruk och resten i storskogsbruk.

I tabell 3.1 redovisas vissa uppgifter om kommunens jordbruk år 2007 enligt Jordbruksverkets statistik. Kommunens jordbruksföretag hade förutom 22 900 ha åker även 400 ha betesmark. De är betydligt större än riksgenomsnittet.

Tabell 3.1. Jordbrukets omfattning år 2007

	<i>Kom- munen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Antal företag med minst 2 ha åker	314	9 409	72 609
Åkerareal, ha	22 945	452 440	2 647 967
Bestesmark, ha	361	57 632	489 329
<i>Summa jordbruksmark, ha</i>	<i>23 306</i>	<i>510 072</i>	<i>3 137 296</i>
D:o per företag, ha	74	54	43

I tabell 3.2 redovisas åkerarealens användning med fördelning på de viktigaste grödgrupperna. Den låga andelen foderväxter indikerar att jordbruket är inriktat på främst växtodling.

Tabell 3.2. Åkerarealens användning år 2007, procent

	<i>Kom- munen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Spannmål	59	48	37
Vall och grönfoder	9	24	43
Andra växslag	25	22	9
Träda, obrukad åker	7	6	11
<i>Summa</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

LRF har i kommunen 409 medlemmar som brukar åker eller skog. De har tillfrågats om vilka verksamheter de bedriver i företagen. Av de 250 medlemmar som har deltagit i undersökningen har 54 % svarat växtodling till avsalu, 14 % animalieproduktion (mjölk, kött, ägg), 20 % skogsbruk och 52 % någon eller några kompletterande verksamheter (entreprenader, turism m.m.)

I kommunen finns 1 797 hektar skog. Se tabell 3.3. på följande sida.

Tabell 3.3. Skogsarealens fördelning 2007, hektar och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Ha</i>	<i>%</i>	<i>Ha</i>	<i>%</i>	<i>Ha</i>	<i>%</i>
Familjeskogsbruk	1 096	61,0	316 643	90,0	11 509 188	51,5
Storskogsbruk	701	39,0	35 244	10,0	10 817 572	48,5
<i>Summa skogsareal</i>	<i>1 797</i>	<i>100,0</i>	<i>351 887</i>	<i>100,0</i>	<i>22 326 760</i>	<i>100,0</i>

Av kommunens skogsmark hör 61 % till det s.k. familjeskogsbruket (fysiska personer, dödsbon, fåmansägda AB m.m.), fördelat på c:a 40 företag med c:a 50 ägare. Av dem bor ungefär två tredjedelar utanför kommunen. Resten av skogen hör till det s.k. storskogsbruket, dvs. de stora skogbolagen samt staten, kommunen, kyrkan m.fl.

Kommunens jord- och skogsbruk omsatte sammanlagt 569 milj. kr år 2006. Se tabell 3.4. Bland intäkter av jordbruksprodukter ingår inte intern omsättning inom och mellan gårdar.

Tabell 3.4. Jord- och skogsbrukets bruttointäkter år 2006, milj. kr och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>
Jordbruksprodukter	299,4	52,6	7 183,9	74,2	37 408,3	62,0
Trädgårdsprodukter	267,5	47,0	1 907,7	19,7	3 816,5	6,3
Familjeskogsbruk	1,9	0,3	556,0	5,7	12 635,4	20,9
Storskogsbruk	0,7	0,1	34,3	0,4	6 500,5	10,8
<i>Summa bruttointäkter</i>	<i>569,5</i>	<i>100,0</i>	<i>9 681,9</i>	<i>100,0</i>	<i>60 360,6</i>	<i>100,0</i>

Intäkterna kommer i stort sett helt från jordbruk (inklusive trädgård).

I föregående tabell ingår alla intäkter av jord- och skogsbruk i kommunen. I tabell 3.5 redovisas intäkter för enbart kommunens jordbruksföretag, dvs. de företag som brukar minst 2 hektar åker. Där ingår dessa företags intäkter från jordbruk, från den skog som de äger (61 % av all skog i kommunen) samt från verksamheter utanför deras jord- och skogsbruk, t.ex. turism, snöröjning, energiproduktion.

Tabell 3.5. Jordbruksföretagens bruttointäkter år 2006, milj. kr och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>
Jordbruk och trädgård	566,9	89,5	9 091,6	80,7	41 224,8	69,7
Skogsbruk	1,9	0,3	239,7	2,1	4 493,1	7,6
Andra verksamheter i företagen	64,4	10,2	1 936,0	17,2	13 445,4	22,7
<i>Summa bruttointäkter</i>	<i>633,2</i>	<i>100,0</i>	<i>11 267,3</i>	<i>100,0</i>	<i>59 163,3</i>	<i>100,0</i>

LRF har i sin ovannämnda undersökning tillfrågat medlemmarna om förekomsten av kompletterande driftsgrenar i företagen. Därmed menas i detta sammanhang verksamheter inom företagen vid sidan av deras jord- och skogsbruk. LRF har i kommunen 409 medlemmar. De 250 medlemmar som har deltagit i undersökningen har uppgett sammanlagt 229 sådana verksamheter. En medlem kan ha uppgett mer än en sådan verksamhet. I tabell 3.6 på följande sida redovisas resultaten. Om 5 eller färre bedriver en viss verksamhet anges detta i tabellen med två punkter.

Tabell 3.6. LRF-medlemmars kompletterande driftsgrenar år 2008, antal och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Entreprenadarbeten	52	22,7	1 288	22,0	12 978	25,8
Produktion av förnybar energi	17	7,4	648	11,1	6 581	13,1
Förädling och försäljning av gårdsprodukter	..	..	216	3,7	1 412	2,8
Hästar (avel, trav, stallplatsuthyrning, etc)	53	23,1	1 149	19,7	7 478	14,9
Turism	20	8,7	559	9,6	5 176	10,3
Förädling av trä	..	..	134	2,3	2 293	4,6
Uthyrning av lokaler	35	15,3	824	14,1	7 911	15,7
Andra verksamheter	43	18,8	1 027	17,6	6 413	12,8
<i>Summa</i>	229	100,0	5 845	100,0	50 242	100,0

Intäkterna av sådana verksamheter år 2006 ingår i de totalintäkter som redovisas i tabell 3.5, där omsättningen då anges till 64 milj. kr.

I tabellerna 3.5 och 3.6 redovisas uppgifter om olika verksamheter i jordbruksföretagen. Många jordbrukare och deras familjemedlemmar har emellertid inkomster även från andra inkomstkällor, främst anställning utanför deras gårdar. SCB har undersökt omfattningen av sådana inkomster bland jordbrukare med minst 2 ha åker. Med hjälp därav kan sådana inkomster i jordbrukarhushållen i Helsingborgs kommun uppskattas till sammanlagt omkring 90 milj. kr. Det är främst i de mindre företagen som dessa inkomster kan vara stora.

4. Livsmedels- och skogsindustri

Enligt SCB:s företagsregister fanns år 2006 i kommunen 53 arbetsställen med livsmedelsförädling och 55 arbetsställen med förädling av skogsråvara. I tabell 4.1 visas hur många personer som sysselsattes i kommunens livsmedels- och skogsindustri.

Tabell 4.1. Antal sysselsatta i livsmedels- och träförädling år 2006

	<i>Kom- munen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Slakterier och charktillverkning	310	4 030	14 280
Mejeritillverkning	0	760	7 620
Annan livsmedelsindustri	1 500	8 100	36 680
<i>S:a livsmedelstillverkning</i>	<i>1 810</i>	<i>12 890</i>	<i>58 580</i>
Trävaruindustri	60	3 560	39 600
Massa- och pappersindustri	330	3 180	37 168
<i>S:a träindustri</i>	<i>390</i>	<i>6 740</i>	<i>76 768</i>

5. Jord- och skogsbrukets sysselsättningseffekter

Antalet sysselsatta i kommunens jord- och skogsbruk år 2006 motsvarade endast 1 % av samtliga sysselsatta. De gröna näringarna skapar emellertid omfattande sysselsättning i andra näringsgrenar. Inräknat alla direkta och indirekta effekter är de basen för 17,9 % av sysselsättningen i kommunen.

I tabell 5.1. på följande sida redovisas jordbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006. Procenttalen visar andelarna av samtliga sysselsatta i kommunen (65 200 personer). Till sysselsatta i jordbruk räknas förutom jordbrukare och deras anställda även verksamma i vissa servicenäringar till jordbruket, t.ex. maskinstationer, husdjursföreningar m.m.

Tabell 5.1. Jordbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Jordbruk och trädgård	630	1,0	11 260	2,1	66 200	1,5
Livsmedelsindustri	1 810	2,8	12 890	2,4	58 580	1,3
Annan indirekt sysselsättning	2 760	4,2	15 910	2,9	89 230	2,0
<i>Summa i produktionen</i>	<i>5 200</i>	<i>8,0</i>	<i>40 060</i>	<i>7,4</i>	<i>214 010</i>	<i>4,8</i>
Inducerad sysselsättning	3 850	5,9	25 280	4,7	128 700	2,9
<i>Totalt</i>	<i>9 050</i>	<i>13,9</i>	<i>65 340</i>	<i>12,1</i>	<i>342 710</i>	<i>7,7</i>

"Annan indirekt sysselsättning" avser sysselsatta hos underleverantörer i produktionskedjans tidigare led, t.ex. foder-, maskin- och förpackningsindustri, åkerier etc.

"Inducerad sysselsättning" uppstår i kommunala verksamheter och lokalt näringsliv beroende på att företagare och anställda i livsmedelskedjan och deras underleverantörer bildar underlag för lokala servicenäringar, t.ex. detaljhandel, lokaltrafik, vård och omsorg, skolor.

I Tabell 5.2 redovisas skogsbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter. Till sysselsatta i skogsbruk räknas förutom skogsarbetare även anställda plantskolor m.m. samt en del självverksamma skogsägare. De flesta av de sistnämnda arbetar dock i skogen för liten del av året för att räknas in. Många av dem är även jordbrukare och redovisas därför i Tabell 5.1. Av kommunens familjeägda skog ägs 100 % av jordbrukare med minst 2 ha åker

Tabell 5.2. Skogsbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Skogsbruk	20	0,0	1 290	0,2	28 150	0,6
Skogsindustri	380	0,6	6 570	1,2	75 020	1,7
Annan indirekt sysselsättning	1 090	1,7	8 580	1,6	97 800	2,2
<i>Summa i produktionen</i>	<i>1 490</i>	<i>2,3</i>	<i>16 440</i>	<i>3,0</i>	<i>200 970</i>	<i>4,5</i>
Inducerad sysselsättning	1 100	1,7	10 220	1,9	117 330	2,6
<i>Totalt</i>	<i>2 590</i>	<i>4,0</i>	<i>26 660</i>	<i>4,9</i>	<i>318 300</i>	<i>7,1</i>

I Tabell 5.3 redovisas jord- och skogsbrukets sammanlagda sysselsättningseffekter i Helsingborgs kommun. Sammantaget är de gröna näringarna basen för 17,9 % av sysselsättningen i kommunen, varav 10,3 % i produktionen (direkt och indirekt) och 7,6 % i detaljhandel, kommunal service m.m. (s.k. inducerad sysselsättning, se ovan).

Tabell 5.3. Jord- och skogsbrukets sammanlagda direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Jord- och skogsbruk	650	1,0	12 550	2,3	94 350	2,1
Livsmedels- och skogsindustri	2 190	3,4	19 460	3,6	133 600	3,0
Annan indirekt sysselsättning	3 850	5,9	24 490	4,5	187 030	4,2
<i>Summa i produktionen</i>	<i>6 690</i>	<i>10,3</i>	<i>56 500</i>	<i>10,5</i>	<i>414 980</i>	<i>9,3</i>
Inducerad sysselsättning	4 950	7,6	35 500	6,6	246 030	5,5
<i>De gröna näringarna totalt</i>	<i>11 640</i>	<i>17,9</i>	<i>92 000</i>	<i>17,0</i>	<i>661 010</i>	<i>14,8</i>
Total sysselsättning i samliga näringsgrenar	65 200	100,0	539 990	100,0	4 454 240	100,0

Kommunens egna jord- och skogsbruk svarar för en jämfört med riket ganska liten del av sysselsättningseffekterna. Det innebär att de gröna näringarna i andra kommuner skapar sysselsättning även i Helsingborg.pdf.

Något om beräkningsmetoder och källor

Beräkningsmetoder

Beräkningarna av jordbrukets intäkter i kommunerna har utgått från rikssiffror enligt jordbruksverkets EAA-kalkyl. Dessa har sedan fördelats regionalt med hjälp av uppgifter om arealer, djur, avkastningar etc. i län och kommuner. Skogsbrukets intäkter har beträknats genom att skogsavverkningar i länen med fördelning på ägare har fördelats på kommuner med ägarfördelade skogsarealer.

Sysselsättningen i kommunerna har utgått från Nationalräkenskapernas branschfördelade beräkningar på riksnivå. Dessa har sedan fördelats på kommuner med hjälp av branschfördelade kommunsiffror enligt RAMS (se nedan).

Jord- och skogsbrukets sysselsättningseffekter har i ett första steg beräknats på riksnivå med s.k. input/outputteknik. En stor del av den indirekta sysselsättningen har kommunfördelats med ledning av vissa branschers kommunfördelning. Det gäller t.ex. livsmedels- och skogsindustri, jordbruksmaskinindustri m.m. Övrig indirekt sysselsättning, t.ex. åkerier, har fördelats regionalt i proportion till deras regionala fördelning, men med vissa hänsynstaganden till primärproduktionens och förädlingens fördelning.

Källor

- Nationalräkenskaperna (NR), Statistiska Centralbyrån
- Registerbaserad sysselsättningsstatistik (RAMS), Statistiska Centralbyrån
- EAA - ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn, Jordbruksverket
- Tätortsstatistik, senast avseende år 2005, Statistiska Centralbyrån
- Företagsregistret, Statistiska Centralbyrån
- Lantbruksstatistiken, Jordbruksverket

Uppgifter från dessa källor finns att tillgå på www.scb.se och www.sjv.se.

Ytterligare upplysningar kan lämnas av Mats Reidius, LRF, 08-787 53 02
mats.reidius@lrf.se